

1911. JULIUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

L. ÉVF.

KÖZLÖNYE

14. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek.

(Telefon: 37—22.)

Az alföldi hitbizományok áthelyezése az erdős felvidékre.

Ez az eszme, amelyet egy évtizeddel ezelőtt *Beksics* Gusztáv vetett fel több röpiratban, ma is élénken foglalkoztatja birtokpolitikával foglalkozó közgazdáinkat. Lényege tudvalevően az, hogy a sik- és dombvidéken fekvő s a földéhes nép térfoglalását akadályozó mezőgazdasági hitbizományok helyezésessenek át az erdős hegyvidékre, hogy az ekként felszabaduló mezőgazdasági területek telepítésre és parcellázásra legyenek felhasználhatók.

Ez a gondolat az 1911. évi állami költségvetés tárgyalása során is szerepelt s jelen soraink célja éppen az, hogy az elhangzott nyilatkozatokat regisztráljuk és a hazai erdőgazdaság érdekei szempontjából mérlegeljük.

A hitbizományokkal behatóan *Baross* János országgyűlési képviselő foglalkozott abban az értelemben, amint azt már régebben a Magyar Társadalomtudományi Társulatban tette. Fejtegetéseinek bennünket legközelebből érdeklő részei a következők:

Hitbizományi rendszerünknek az a legszembeötlőbb hibája, hogy főleg a szinmagyarság által lakott vidékeket foglalja el, az ország közepén és a Duna mentén, míg a felvidéken: Árvában, Zólyomban, Mármarosban, azután Erdélyben: Alsófehér, Beszterczenaszód, Fogaras, Nagyküküllő, Kisküküllő és Szeben vármegyékben és végül a délvídeken Krassó-Szörényben egyáltalában nincs hitbizomány. Mindezekben a vármegyékben a magyarság száma lényegesen kisebb az országos átlagnál, de a többi felvidéki és erdélyi részeken is alig van hitbizomány, ellenben azon 17 vármegye közül, ahol a hitbizományok a szántóföldnek legnagyobb részét kötik le, 14-ben főleg a magyarság és a magyar állameszméhez hű németiség lakik. Már ezen elhelyezkedésénél fogva is, hogy t. i. főleg a szinmagyarság és a németiség által lakott vármegyékben vannak hitbizományok, míg a nemzetiségi vármegyékben egyáltalában nincsenek, képtelen mai hitbizományi rendszerünk szolgálni azon egyik legfőbb célját, hogy nemzetiségi vidékeken, a nemzetiségek céltudatos, de ellenséges pénzügyi és birtokpolitikájával szemben megvédjé a magyar birtokos szótályt.

Hasonlóképen van ez, amint *Beksics* Gusztáv néhai kiváló publicistánk kimutatta, az erdőarány szempontjából is. A hitbizományok célja és az erdőbirtokok természete egymással rokon és egyik a másikkal karöltve valósítható meg. Amíg Ausztriában a hitbizományi területből erdő 56, Poroszországban 48, addig Magyarországon csak 40 százalék. Tehát ezen erdőarány is mutatja, hogy milyen helytelenül vannak elhelyezkedve Magyarországon a hitbizományok.

Nemzeti szempontból a legnagyobb baj, amint említettem, hitbizományainknak az az elhelyezkedése, hogy a nemzetiségi erdővidékeket szabadon hagyták, míg a magyar és német síkvidékeket elborították megkötött latifundiumokkal. Erre nézve közismert *Beksics*nek állagkicszerelési terve, amely szerint a túlnagy hitbizományok egy része állami telepítés útján kis- és középjáradékirtokokká alakíttassék és az így felszabadult tőkéken azután az illető család nemzetiségi vidékeken vegyen magának erdőbirtokot. Hiszen tudjuk, hogy a végeken éppen erdőuradalmaink idegen kézre, porosz és osztrák kapitalisták kezébe kerülnek, örök szegényére a magyar nemzet rövidlátásának és nemtörődömségének.

Kettős célú szolgálnának tehát ezen felszabadult tőkék: síkvidékeken teret engednének a magyar és a magyar állameszméhez hű német kisbirtokosság propagációjának, viszont nemzetiségi vidékeken gátat vetnének a nemzetségek és az idegen kéz terjeszkedésének és gazdaságilag az erdőbirtokok megkötése által határozottan hasznos dolgot művelnének.

Ez volna egyik módja az így felszabadult tőkék elhelyezésének. A másik mód pedig az volna, hogy a megmaradó törzsbirtokon a régi hitbizományi birtok megmaradó és lekötött középpontjával kapcsolatosan vinkuláltatnának ezek az értékek állampapirokban vagy járadék- és záloglevelekben és így megoldódna az a baja a mostani hitbizományosoknak is, hogy sok a földjük, de kevés a tőkéjük. Ugyanis ezek a tőkék azután befektethetők lennének a megmaradt birtokba, mezőgazdasági, ipari s az intenzív agrikulturát előmozdító investíciók alakjában s így a mai extenzív gazdálkodás helyét felváltaná egy produktív és intenzív gazdálkodás.

Az állagkicserélés ma királyi jóváhagyástól függ és meglehetősen nehézkes dolog, tehát ennek előmozdítása egyik főcélját kell, hogy képezze az új hitbizományi törvénynek. Erről, teszem azt, az új porosz hitbizományi törvény már gondoskodott. (Helyeslés balról.)

Ez a felszólalás nézetünk szerint teljesen helyes és erdőgazdaságilag kedvező álláspontból indul ki, amennyiben Beksics eszméjét a kötött erdőbirtok szaporításával, de az állami erdőbirtok mobilizációja nélkül propagálja, legalább is az állami erdőbirtoknak cseretárgyként való felhasználásáról Baross említést nem tett. Ha a hitbizományok az állami erdőbirtok érintése nélkül helyezhetők át a hegyvidékre, úgy lelkes örömmel üdvözölhetjük Beksics eszméjének megvalósulását, míg máskülönb, amint az Országos Erdészeti Egyesület a telepítési törvényjavaslatra vonatkozó felterjesztésében kifejtette, nagyon sok és komoly aggály fűződik hozzá, mert nagyon meggondolandó dolog, hogy a magyar állam tekintélyes erdőbirtokát, habár megkötött alakban, magánkézre juttassa. De hát nincs is erre szükség, mert amíg Hohenlohe herceg, Potoczky gróf, Ballestrem gróf, Sierstorpff gróf, Witzleben-Aldöbern gróf, Wessely lovag és még néhány más külföldi minden állami támogatás nélkül tud magyar földön igen tekintélyes erdőbirtokokat szerezni, addig az állami erdőbirtok s ezzel a magyar állam pozíciója a nemzetiségek lakta hegyvidéken érintetlen maradhat.

Serényi Béla gróf földmívelésügyi miniszter ebben a tekintetben tovább megy, amennyiben egyes újonnan vásárolt kincstári erdőbirtokokat, pl. a hertneki birtokot cseretárgyul fel kívánja használni, egyuttal azonban abbeli szándékát is nyilvánította, hogy újabb erdővásárlásokat is szándékszik tenni.

Ez az utóbbi szándék, ha a miniszter azt a kívánatos nagyszabású módon tudja végrehajtani, igen jelentős gazdaságpolitikai akció volna, amelynek azonban nem kizárólag lepusztított erdőtalajokra, hanem preventív módon a nyers exploítáció elől megmenthető erdőbirtokokra is ki kellene terjednie. Lehet, hogy ezek között olyan is lesz, amely az állagkicserélés céljaira — ha az állam beavatkozása egyes esetekben el nem kerülhető — felhasználható, bár az értékmegállapítás és az elcserélés gyakorlati kivitele körül számos nehézséget látunk, amelyek miatt közgazdaságilag sokkal helyesebbnek tartjuk, ha az ilyen birtokok közvetlenül mennek át hitbizományi tulajdonba, mint az állam közvetítésével.

Serényi Béla gróf idevágó szavai egyébiránt a következők voltak:

Minékünk, egy kis országban, nem lehet lemásolni minden dolgot, amit más országban csináltak, hanem meg kell csinálni azt, ami ennek az országnak speciálisan kell. Gróf Károlyi Mihály t. barátommal tegnap beszélgetve, együtt konstatáltuk, hogy mi azt nem tagadjuk, hogy szociális szempontból a hitbizományok geográfiai fekvése korrekcióra szorul. Én egyszerűen el fogok menni ahhoz a birtokoshoz, vagy elküldök hozzá, hogy kérem ezt szanálni kell s a földet fel kell szabadítani és helyette szívesen kötök le erdőket. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps.) Ha az illetők az erdőleltékeket nem akarják (Halljuk! Halljuk!), van még milliókra menő magyar állampapír és záloglevél a külföldön, melyeket vissza fogunk hozni és melyekkel a rendelkezésre adott földbirtokot refundálni fogjuk. (Élénk helyeslés.)

T. Ház! Koncedálom, sajnos, vannak olyan hitbizományok, melyek nemzeti és szociális szempontból nincsenek a helyzet magaslatán. De egyet meg kell engedni, hogy t. i. nem minden hitbizomány, de a legtöbb legalább egy missziót mindenestre teljesít; nemzetgazdasági szempontból a produkciót rendkívül emelik. Mert ha elismerem azt, hogy Magyarországon nagyban és általánosságban még nem gazdálkodnak úgy, ahogy kellene, de e tekintetben a hitbizományok nagyobb részén mégis olyan gazdálkodás folyik, melyről a többiek példát vehetnek. Nem mondom, hogy mindenütt, de vannak hitbizományok, amelyeken mintagazdálkodás folyik. Ha szociális szempontból e tekintetben segíteni kell, ezt barátságos, békés uton mindig meg tudjuk csinálni.

Ami másrészt azt illeti, hogy a középbirtokot tartom én nemzeti szempontból igen fontosnak, telepítési akciómból az is kiviláglik, hogy szerintem milyen missziója van a középbirtoknak. Én a kötött birtokoknak szaporítását a legtrikább esetekben óhajtom, bár e dolog nem tőlem függ, hanem az igazságügyminisztertől és a minisztertanácstól. De azt nem lehet mondani, hogy bizonyos birtoktesteket, főképp ha nemzetiségi vidéken vannak, különösen, ha erdőtalajt foglalnak magukban, a legnagyobb százalékban le ne kössünk. És e tekintetben teljesen igazat adok Baross János t. képviselőtársamnak. A magyar statisztika ebben a tekintetben rosszat mutat, mert hiszen a kötött birtokoknak, a hitbizományi birtokoknak csak 45%-a erdőtalaj, míg 55%-a mező és rét. Sokkal helyesebb volna, ha az erdőtalaj lekötése történnék sokkal nagyobb százalékban.

Most is vettem egy birtokot, melyet Bornemissza Lajos t. képviselőtársam volt szíves felemlíteni, t. i. a hertneki birtokot, amelyen épügy, mint hivatali elődöm például Zborón tette, az állami erdőőrök gyermekei számára internátust kívánok alapítani. Én, ha az állami erdővásárlási alapból pénzt kapok, továbbra is fogok erdőt szerezni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ha ráutal ugyanis a szociális szükség arra, hogy itt-ott földet kell majd adni a hitbizományok békés felszabadítására, akkor, úgy kontemplálom, ezekkel az erdőbirtokokkal fogom az illetőket kárpótolni. (Általános helyeslés.)

